

غم ژن نسلونه

اردو ناول

ليکوال عبد الله حسين

ژباړه او خلاصه صفیه حلیم

په روشن پورکلي کې د سلو نه زیات کورونه هم نه و. دا کلي د لوي لاري نه دومره ليرې و چې څوک به پرې نه ورتلل. يوي لوي ويالي د روشن پور زمکې خړوبولي. دلته زیات اوسيدونکي هندوان او سيکان وخو دا کلي مسلمانانو اباد کړي و.

د روشن پور تاريخ ډېر پخواني نه و او هغه څوکسان چې په لومړي ځل دې کلي کې مېشت شول، يو څو پکې اوس هم ژوندي و. د روشن پور بن ست اېښونکي روشن علي نومېدو. يو سپين ږيري کروندگر احمد دين به ټولو ته پخوانی کيسې کولي. د ده وينا وه چې د ۱۸۵۷ م کې کله چې په هند کې د انگریزانو پر ضد پاڅون ووشو نوروشن علي په ډېلي کې يومعمولي ملازم و. تر اتم صنف يې سبق ويلي و او د زاړه ښار په يوه کوڅه کې د خپلې مور او مېرمنې سره يې ژوند کوو.

په هغو ورځو کې د تاو تپ له کبله د ښار خلک به د شپې له کوره نه راوتل. يو ماښام روشن علي د يو ناسرغملگي لارښوونکي سره سره د رته خپل کور ته رال و چې پر کوڅه کې يې برابره په تاه رليز چې ده نه لږ وړاندې پر زمکه پريوتو. روشن علي ورنږدې شو خو په تياره کې يې د هغه کس نشو پېژندلې، چې بي هوشه و. ده هغه سړي په خپلو اوږو اوچت کړو او کور ته يې يوړو. هلته د ډيوې په رڼا کې يې وليدل چې هغه کس يو انگرېز پوځي او تپي شوي و.

روشن علي هېښ و خو دارو درمل يې ورته وکړل. په بله ورځ خلکو په کوڅه کې د وينې يوه ليکه وليده چې د روشن علي د کور تمبې پورې تللي وه. د هند باغي عسکر خبر شول نو د روشن علي نه يې غوښتنه وکړه چې هغه پېرنگي ډگر مند جانسن چې دوي سره د جنگ پر وخت له چاونۍ

تښتېدلې و، ورته وسپاري. باغي عسکرو گوانښ وکړو چې که داسې يې ونکړل نو ټول محلت به د توپ په ډزو وران کړي. د محلت خلکو روشن علي ته بد رد ويل او نورو ورته زوی غوړوله چې دښمن دې باغيانو ته وسپاري. خو روشن علي ويل چې که څوک يې وژني هم نو دې به ټپي مېلمه له کوره نه اوباسي.

تر دې وروسته د روشن علي په کيسه کې گډوډي وه. څوک واي چې باغيانو دروازه ماته کړه نو روشن علي هغه انگرېز په يوه اوږه او خپله ميرمنه يې په بله کښينول او توره په لاس د ټولو سره په جنگ له هغه ځايه ووتلو. بل واي چې کور محاصره شو نو روشن علي په فرش ټول وکيندلو چې چاوني ته وتلې و. ده خپله ميرمنه او پېرنگي وويستل او کله چې خلکو دروازه ماته کړه نو په کور کې د روشن علي سپين سرې مور مړه پرته وه. يوه بله کيسه دا وه چې هغه محاصره ډېره وغځيده او بيا يوه ورځ پېرنگيان بريالي شول نو جانسن يې راوويستو.

هر څه چې شوي و، په پاڅون کې انگرېزان بريالي شول نو روشن علي د ډېلي دربار ته وروبلل شو. ده ته يې د نواب خطاب او زمکه په انعام کې ورکړل. د زمکې په اړه هم دوه کيسې دي. يوه دا چې روشن علي د خپل اس د لکۍ سره د شاتو ډک ټين (ټيم) چې پکې سورې جوړ و، وټرلو او د زمکې د يو سر نه بل ته يې اس وځغلو. په توې شويو شاتو مېرې راتول شول او په دې توگه يې د خپلو زمکو بريد وټاکلو.

بله کيسه داسې وه چې ده پر زمکه منډه وهله او په لاس کې يې د لرگي ښوې نيولې وې چې هغه به يې ځاي ځاي ټک وهلې. د لمر ډوبېدو پر وخت چې څومره زمکه په دې لرگيو يې راگيره کړې وه هغه د ده شوه. يو روايت دا هم دې چې روشن علي دومره منډې وهلې وې چې په اخره کې ساه يې ورانه شوه او نږدې مړ شوې وې.

د روشن پور دا پينځه سوه جريبه زمکه ټوله د روشن علي وه او تر څو چې ډگرمن جانسن په هند کې و، د ده د مېلمه په توگه به هرکال روشن پورته بنکار لپاره راتلو. روشن علي ته به اوس خلکو روشن اغا ويل او په ډېلي کې يې هم يوه ماڼۍ د "روشن محل" په نوم جوړه کړې وه.

يو وخت دې د سيل لپاره اروپا ته ولاړو او د ده زوی هم په اروپا کې سبق وويلو. وروسته د ده زوی محي الدين پخپله خوښه د يوې داسې جينۍ سره واده وکړو چې د هنرمندانو له کورنۍ نه وه او په ټولنه کې به په ښه سترگه

ورته نه کتل کیده. روشن اغا تري مرور شو او ډیره موده پلار او زوي د يو بل سره وران و. هم دا وه چې زوي يې په روشن محل کې ژوند پيل کړو او کلي ته به نه تلو.

د کلي په منځ کې د روشن اغا پخه مانی وه چې ټول عمر پکې میشت و. خو په وروستي عمر کې ده خپل زوي وبخبلو او په ډېلي کې روشن محل ته ولاړو. دکلي پر ځنډو يو بل پوخ کور کې د مغلو يو تير اوسېدو. د دوي کيسه داسې وه چې مرزا محمد بيگ د روشن علي په دفتر کې د ده ملگري و. کله چې روشن علي نواب او د زمکې خاوند شو نو پنځوس جريبه زمکه يې خپل ملگري ته ډالی کړه او پخپل لگښت يې ورته دا کور هم جوړ کړو.

ځيني خلک واي چې په اصل کې د مرزا بيگ بنځه ډيره ښکلې وه او روشن علي پرې ميئن و او ځينو نورو خو لا دا هم ويل چې د ده مشر زوي نياز بيگ په اصل کې د روشن علي زوي و. خو په کليو کې داسې گنگوسي ډېرې وي نو له دې به تېر شو.

تر څو چې روشن علي او مرزا محمد بيگ ژوندي و، د دواړو کورنيو تر منځ تگ راتگ کېدو. مرزا بيگ مړ شو او د ده مشر زوي نياز بيگ د اولاد لپاره دويم واده وکړو. د خداي کارونه داسې و چې مشري ميرمنې ته يې پينځلس کاله وروسته زوي ورکړو، نو مور يې له خوشالی مړه شوه. څه موده وروسته انگرېز پوځ د نياز بيگ په کور چپاو وکړو، دې يې ونيولو او د وسلې جوړولو په جرم کې د دولسو کالو په بند محکوم کړو. د مرزا دويم زوي اياز بيگ د سبق نه وروسته د کلکتې په يو شرکت کې د انجنير په توگه کار کوو او واده يې نه وکړې. ده خپل ماشوم وراره نعيم خان سره بوتلو او د کلکتې په يو لور ښوونځي کې يې داخل کړو چې د انگرېزانو زامنو به پکې زدکړه کوله. ده د ورور ميرمنو ته هم نفقه ورليړله چې په کلي کې پاتې شوې.

په دې هر څه شپاړس کاله تېر شول او يوه ورځ نواب روشن علي خان د اتياو کالو په عمر کې مړ شو. دا هغه وخت و چې د هندوستان په خلکو کې د سياسي شعور ډيوه روښانه شوې وه. د ډېلي په روشن محل کې گڼه گونه وه او د يوې لوي ميلمستيا لپاره تابيا کیده.

اياز بيگ د خپل وراره نعيم سره روشن محل کې وردننه شو او دواړه مخامخ برنډې ته ورغلل چې څو ځوانانو پکې د يو لوي ميز چاپيره د

میلمنو لپاره رومالونه کت کول. یوې ځوانې جینې ایاز بیگ ته وویل، " کاکا سترې مه شي، بابا دننه ناست دي" نعیم د تره سره دننه ورغلو نو په دې لویه کوټه کې د کور په مشرې سترگې ولگیدې.

د روشن اغا زوی محي الدين د یو میز مخ ته په لوی چوکۍ ناست په لیکلو بوخت و. دوي ته یې هر کلي وویل او نعیم ولیدل چې د ده تره ډېر په عاجزۍ ورسره خبرې کولې. هغه ته دواړه لاسونه په نامه تړلي لگيا و، " د روشن آغا جنازې ته رانغم، ډېر افسوس مې وکړو خو د نوکړۍ خبره وه" نواب ورله ډاډ ورکړو او بیا یې نعیم ته وکتل، ایاز بیگ وویل، " دا مې وراره دي، نعیم .." نواب او ایاز بیگ دواړه نارامه بنکارېدل، ده ته یې وویل " د ده څېره نیاز بیگ ته ورته ده، بنکلي سړې و، د بند نه خوشي شو که نه؟

ایاز بیگ ورته وویل چې ورور یې د دولسو کالو د بند نه وروسته خوشي شوي او په کلي کې اوسېږي خو ده تر اوسه نه ولیدلې. نعیم په کلکتې کې د بنوونځي سبق خلاص کړې و او د خپل تره او د نواب په خبرو یې احساس وکړو چې د ده د پلار په زکر دواړه نارامه و. نواب موضوع وپلورله او په خپلو مېلمنو کې د ځینو مهمو سیاست دانانو نومونه یې واخستل چې نن د ده کور ته راتلل. لږ په غرور یې وویل چې انگرېز کمشنر هم راتلونکي و.

نعیم د خپل تره سره لوی باغ ته ولاړو او خلکو ته ځیر شو. د نواب زوی پروېز ورته سترې مشي وویل، هغه جینې چې لومړې یې ورته سترې مه شي ويلي و، د نواب لور عذرا وه. هغې اوس سپینه ساړې تړلې وه او نور وځوانانوسره په خبرو بوخته وه چې د دوي ملگري معلومیدل. یو واري عذرا د نعیم خوا ته راغله نو په شوخه لهجه یې وویل، " تاسو دا خولۍ چرې هم له سره نه لیرې کوئ؟ نعیم وارخطا خولۍ د سر نه لیرې کړه. هغې ورته د شپږواني (د بندي غاړې کوټ) د مخ توکمو د پرانستو هم وویل. کله چې ده یې خبره وومنه نو دا وشرمېده، "زما مطلب و چې گرمي ډېره ده"

نواب هغه وخت د یو پاخه عمر مېرمنې سره په دروازي د میلمنو هر کلي ته ولاړ و. تر اوسه چې کوم خلک په موټرو کې راغلي و زیات یې اروپایان و چې مېرمنو یې د ماښام تنگ فیشني لباسونه اغوستي و.

د هندوستان مېلمانه د دوو يا د څلورو اسونو په گاډيو كې راتلل . مسلمانانو اوږدې چينې يا شيرواني په غاړه او اناري رنگ تركي خولۍ به يې په سر وي . هم دغسې خولۍ اوس نعيم هم په سر كړې وه . هندوان پخپلو سپينو لنگوتو او پټكو كې پيژندل كيده . اروپايي سرو به د راتلو سره خپله خولۍ او په لاس كې نيولې امسا خادم ته وسپارل . نور به د خپلو خوليو، پټكو او امسا سره په چوكۍ كښېناستل .

انگريزان خپل ځان له يوې خوا ته او د هند وگړي مسلمانان او هندوان بلې خوا ته ناست و . يواځينې هندوستانې يو مهاراجه و چې د انگريزانو په ډله كې كښېناستو . هر چا د خپلې خوبني شربت يا د شراب فرمايش وركوو او خادم به ورته ډېر په ادب يو طشت كې راوړل . نعيم د ځينو ميلمنو نومونه اورېدلي و او نن يې په ليدو غوښتل چې ورسره خبرې وكړي خو ځان يې پردي احساسوو .

دې د ميلمنو د چوكيو شا ته ورو ورو تېر شو او د دوي خبرې به يې واوريدې . بيا ولاړو او د خپل تره څنگ ته كښېناستو . هلته په انگريزي ژبه خبرې كېدې او نعيم هم پكې برخه واخسته خو د ده خبرې د اروپايانو خوبني نشوي او تره ورته په قهر وكتل . هغه وخت په باغ كې د ډوډۍ اعلان ووشو او ټول د مېزونو خوا ته ولاړل .

نواب محي الدين خپلې جامې بدلې كړې وې او په سور ورينمين لباس كې رابنكاره شو چې د ملا سره يې يوه توره هم ځورنده وه . دې د لوي مېز سر ته راغلو چې نږدې ورته څو انگريزان ناست و . د ده مخ ته يوه زرينه خولۍ ايښې وه . د مېز د بل سر نه يو سپين ږيري راپاسيدو او وي ويل . " نن د مي د مياشتې ديارلسمه نېټه ، كال ۱۹۱۳ د نواب روشن اغا د مړينې درې مياشتې پورا شوي دي . د دې كورنۍ د رواياتو په وياړ مونږ اعلان كوو چې غلام محي الدين د نواب د لقب حقدار دي او نن د خپل مرحوم پلار رتبه تر لاسه كوي . د نورو خبرو نه وروسته هغه د مېز نه زرينه خولۍ را واخسته او د نواب پر سر يې كښېنوده .

په ډېلي کې د اتوار په ورځ د روشن اغا د زوي پرويز د بي-اي په کاميابۍ يوه مېلمستيا جوړه شوه چې نعيم او دده تره هم وربلل شوي و. دوي چې ورغلل نو ځوانان بهر په چمن کې راټول و. يوې انگريزي جينۍ د نعيم په ليدو عذرا ته وويل، " هغه دې ستا بسکلي مېلمه هم راغلو " عذرا ورته برنده شوه خو په زړه کې خوشاله وه. نعيم په انگريزي لباس کې بڼه بنکارېدو او عذرا سره يې په خبرو کې وويل چې دې به روشن پورکې ژوند کوي. د ده عذرا خوبښېده او له هغې وروسته هر ماښام به يې د ليدو لپاره روشن محل ته ورتلو.

يوه سهار د چايو څښلو پر وخت خپل تره ترېنه پوښتنه وکړه چې دې هره ورځ روشن محل ته ولې ځي؟ نعيم ورته سم ځواب ورنکړې شو. کاکا ورته يې وويل چې د عذرا مور او خاله د شريفې کورنۍ نه نه وي اونه د هغوي د پلار نوم چا ته معلوم و. نعيم ته يې د ده د خپل پلار کيسه وکړه چې هغه ولې شپاړس کاله بندي و. د ده پلار په کورکې د اوسپنې زينتي شيان جوړول خو يو ځل يې ټوپک جوړ کړو نو د انگريز پوځ پورا يو پلټن (ډلگۍ) کلي ته راغلو او د دوي د کور هر څه يې وسپړل. بيا دې يې په بند کې واچوو او ټوله کورنۍ يې در په دره کړه. نعيم ته يې نصيحت وکړو چې ده اوس سبق ويلې دې نو بايد ځان يو لوړ ځاي ته ورسوي. په هغه ماښام نعيم د عذرا ليدو ته ولاړو نو ورته يې وويل چې دې به په بحري ځواک کې ملازمت وکړي. خو عذرا ورته وويل چې د ده پلار بند تېر کړې و نو ځکه د انگريز سرکاري ملازمت نشي کولې. نعيم داسې احساس وکړو چې عذرا د ځان په اړه لوړ فکر لرلو. دې په خفگان له هغه ځايه ووتلو او خپل کلي ته د تلو لپاره يې د اور گاډي ټکټ واخستو. په بل ماڅيگر دې روشن پور ته نږدې د اور گاډي په تم ځاي کې بنکته شو نو يو کروندگر چې د نعيم پلار استولي و د ده هر کلي وکړو. دولس ميله منزل نه وروسته دوي کلي ته ورسيدل او نعيم خپل پلار وليدو. هغه نعيم په غيږ کې ونيولو او بسکل يې کړو. په کور کې دوه بنځې وې چې سپين سري د ده مور او په ليدو يې په ژرا شوه. ځوانه بنځه ده ته ځير او خپل ځان سره يې څه ويل چې نعيم پرې نه پوهېدو.

يو وړوکي هلک نعيم ته سلام وکړو نوموړي وويل، " دا ستا د ماما زوي دې، د ده مور او پلار دواړه د لوي هيضي (کولرا) په وبا کې مړه شوي دي " د نعيم د مېرې مور په غيږ کې هم يو ماشوم و چې علي نومېدو. د

شاو خوا کورونو نه سړي او بنځي لالټېن په لاس کوڅي ته راووتل او نیاز بیگ ته یې وویل، "کا کا امبارک شه زوی دې راغلو" مشري میرمنې په یو لوی تال کې سپینې ایشیدلې وریژې راوویستلې، سره شکره یې پرې وشیندله او تود کوچ یې ورباندې وړول چې په وریژو کې جذب شو. بیا ډېر په احتیاط یې هغه تال د کوتې په منځ کې کېښودو. د کور درې واړه سړي د دې تال چاپیره کېښاستل او د خپل مخې نه یې په خورلو پېل وکړو.

له ډوډۍ وروسته نعیم ویده شو او بل سهار د بنځو په شور راوینن شو. دواړه میاندي یې په جنگ وې خو د ده په لیدو هم خاموشه نشوي. پلار ورته وویل، "دا دواړه جاهلاني دي، ته بهر ولاړ شه" نعیم بهر کوڅي ته ووتلو نو یو سیک هلک یې ولیدو چې ډانگ په لاس په ویاله کې ناستو مېښوته ولاړ و. د ده په لیدو یې وویل، "ستا میاندي هره ورځ جنگ کوي" نعیم په تاو وویل، "ولې؟" ځوان وځانډل، "بس یوه بانه جوړه کړي، د جنگ... د مزي خبره دا ده چې کله ستا پلار بندي و نو دوي دواړه لکه د سکه خویندو اوسیدي. شپاړس کاله یې ډیر په آب او عزت ژوند وکړو خو اوس نه پوهیږو چې ولې ناندری وهي"

نعیم د هغه هلک سره چې مهنډر سنگ نومېدو پټیو ته روان شو. مهنډر په ټوله لاره خبرې کولې او ورته د کلي د نورو خلکو په اړه معلومات ورکول. د غنمو فصل تیار و او کروندگر په لاوونو (لو) لاس پورې کړي و. خپلو مېرمنو او لونیو ورته ژیر غوري، شوملي او د تناره ډوډۍ پټیو ته راوړل. دنیاز بیگ د برخي زمکه د ده د جرم له کبله ترې حکومت ضبط کړې وه. اوس ده له چا زمکه په اجاره اخستي او خاوره یې اړوله. نعیم ولیدل چې پلار یې غېرتي سړي و او د زمکې په کرونده پورا خبر و. ایاز بیگ نعیم پسي ځوابونه رالیږل چې ډېلي ته دې ورشي چې په سم کار لاس پورې کړي. خو نعیم په کلي کې پاتې شو. ده د پلار نه د یوي، کولبي، د تخم د کرلو او د اوبه خور چل زده کړې و. د روشن اغا کور ته به د ده منشي د ماليې د راټولولو لپاره راتلو او د هغه له خلي خبر شو چې پرویز د لوړو زدکړو لپاره انگلستان ته تللي و.

د ژمي په یو ماښام د مهنډر سنگه مشر ورور پخپلو متو یوه کچه کوټه رانړولې او د پټکي تړلو ویاړ یې تر لاسه کړې و. نعیم هم دې میلستیا ته بلل شوي و. له هغې وروسته نعیم او مهنډر سنگ به یو بل سره ډیري

خبرې کولې. په څو میاشتو کې غنم پاخه شول نو د روشن پور هر وگړي کار ته اوره ورکړه. په سخت لمر کې د کروند گرو څرمنه توره اوختې وه. د بنځو په مخ او لاسونو سپین داغونه جوړ شوي و او د څاروو هډونه بنکاریدل.

یو دم به ټوله ورځ په پټیو کې ډول غږوو او د هغې غږ سره د کروند گرو لاسونو به لکه د ماشین حرکت کوو. په درېمه ورځ ډیر پټي پاک شوي و او پرېکړې غنم په لمر کې د وچیدو لپاره ډیرې ډیرې کینودل شو. سرب کال غنم ډیر شوي و او د خلکو ورته هیله وه چې ډکې خومبې به یې له بې وزلۍ وژغوري.

خو په بله ورځ د پوځي لاریو په لیدو ټول هېښ شول. پوځیان په ټول کلي کې خپاره شول او ځوانان یې هغه میدان کې راټول کړل چې یو انگرېز افسر پکې ولاړ و. ده په اردو ژبه ټولو ته وېنا وکړه چې "هر کس د خپل ملک د ساتنې لپاره باید قرباني ورکړي ځکه د جنگ له کبله د دوي امن په خطر کې و. زمونږ ځوانان پکار دي چې جنگ وکړي شي. هر ځوان ته به د میاشتي اوو تقریبي روپۍ معاش ورکوو، د دوي ډوډۍ به هم د سرکار په غاړه وي او د جنگ په پای کې به دوي بېرته خپلو کورونو ته راشي.

مونږ سپین بریږي نه بیایو، ځوانان دې خپل نومونه ووبښاي " خلک د مچانو په څېر بنګیدل خو هیچا خپل نوم نه ورکوو. یو چا پوښتنه وکړه. "جنگ چرته کېږي؟" هغه انگریز په زوره وویل، "انگلستان ته گواښ شوي دي، ستاسو حکومت ته گواښ شوي دي او د دې دننگوني لپاره مو ستاسو په شان ځوانان پکار دي" یو غږ راپورته شو، "مونږ لونه کوو، ټول غنم لا په میدان کې پروت دي" هغه انگریز په قهر وویل، "نومونه راکړئ چې مونږ نورو کلیو ته هم ځو" بیا یې هندي عسکرو ته امر وکړو چې د ځوانانو نومونه دي ولیکي.

خلکو بنکنځلي او بدې ردي ويلي او څو ځوانان د غوايو او مېښو سره ونښتل چې پوځيانو د ټوپک په زور ترې رابېل کړل. نعیم وړاندې شو او په انگرېزي ژبه یې بریدگي ته وویل، "زما نوم ولیکه" هغه حېرانه شو، "تا سبق ويلي دي؟" نعیم ورته د خپل سبق خبره وکړه نو ده وویل، "ته زمونږ نه یې پکار" نعیم ورته کلک شو. "زه اس ځغولي شم، ټوپک چلولي شم او له دوي ټولو بڼه جنگ کولي شم"

هغه شپه نعیم د خپل کلي د دوو نورو ځوانانو سره په پوځي لاری کې تیره کړه چې د ده په شان پخپله یې نومونه ورکړي و. په بل سهار وختي نواب روشن آغا له بناره د انگرز افسر په بدرگه راغلو او د کلي خلک یې را وهڅول چې ځوانان دې جنگ لپاره پوځ ته وسپاري. په دريو ساعتو کې د څلوېښتو ځوانانو نومونه وليکل شول نو دې بېرته ولاړو. د کلي په ډېرو کورونو کې بنځو ژړل او سپين ږيرو خپلو پټيو ته په اندېښنه کتل. په دوو مياشتو کې نعیم په فيروز پور چاونۍ کې د پوځي ژوند د سختو سره عادت شو. اتلس ساعته منډې، د توپک خلاصول، بندول، ډزې کول او بيا شپږ ساعته خوب د ده دماغ سست کړو. د اگست په څلورمه نيټه ۱۹۱۴ م کې د جنگ اعلان وشو او پينځه ورځې وروسته د ده کنډک ته د کوچ امر وشو.

نيمه شپه دوي د اورگاډي په هغو ډبو کې کښېناستل چې د څاروو او مال وړلو لپاره جوړې وې. ټول د خپلې وسلې او په ملا تړلي بار سره د دې ډبې د ديوالونو سره چاپېره په پرورکښېناستل. سهار څلور بجې کراچي ته د رسېدو سره په بندر ولاړ يوې بيړۍ ته وختل. د دوي لومړي پړاو عدن و چې پکې يوه ورځ او شپه ايسار و. هلته د هندوستان له بندرونو نورې بيړۍ راتلې او اخر پينځه څلويښت بيړۍ چې يو ځای شوي نو د يوې قافلي په شان روانې شوې.

په بحيره قلزم کې د ژغورنې درې بيړۍ هم ورسره ملي شوې. نعیم د نورو هندي پوځيانو په څېر د سمندر په ناروغۍ اخته و او ټوله ورځ به يې د ليمو اوبه څښلې. څو ورځې وروسته سمندر ارامه شو نو نعیم په لومړي ځل د سمندر له سفر خوند واخستو. د مصر په "سعید بندر" کې دوي له بيړۍ ښکته شول او پوځي لاریو کې قاهرې ته ولاړل. د هغه ځای بازار نعیم ته د ډېلي په شان ښکاره شو خو د خلکو لباس پکې توپير لرلو.

له بناره بهر د اس ځغاستي په ميدان کې د دوي کيمپ و چې يوې خوا ته يې څو وچې غونډۍ او بلې ته شگلنه دشته وه. تر غرمې به يې په دې دشته کې مارچ او تمرين وکړو او بيا به د خيمو سيوري ته پرېوتل. په څلورمه ورځ نعیم ته امر وشو چې د ډگرمن خيمي ته دې ورشي. دا خيمه د زرغون رنگ وه او ډگرمن پکې د اوسپنې په يوې چوکۍ د وړوکي مېز شا ته ناست و. له نعیم يې په انگرېزي ژبې څو پوښتنې وکړې او بيا يې وويل، "تا د ماشين گن چلولو زدکړه کړې ده؟ نعیم ورته منفي ځواب

ورکړو نو وی ویل " تا سبق ویلې دی نوله دی امله رتبه به دی لوړه کړو او د ماشین گن د سرپرک مشر په توگه به تربیه واخلي " نعیم په پنجو لږ لوړشو او سلامي یې ورکړه.

د قاهرې نه دوي اسکندریه ته په گاډي کې ولاړل او هلته هم د تمرین او د روزنې لړۍ روانه وه. له دې ځایه دوي په شلو بیړیو کې د روم په سمندرګي کې روان شول. د فرانسي د مارسیلز بندر چې بنکاره شو نو انگرېز عسکر د خوشالی نه په گډا شول. په بندر کې د فرانسي خلک چې بنځې هم پکې وې، د دوي هر کلي ته راغلي و. په لاره ولاړو کسانو به د هندي پوځیانو په لیدو ورته خولې لیرې کړې او چکچک به یې وکړل. د مصر د دشتو او گرمۍ نه وروسته د مارسیلز شنه میدانونه او ښکلي هوا د نعیم روح تازه کړو. په یو میدان کې د دوي کیمپ و او دې د خپل روزونکي، ټاکرداس سره په یوه خیمه کې و.

ټوله ورځ به یې د ماشین گن د بېلا بېلو برخو نومونه او د دې د گولپو په اړه زدکړه کوله. یوه ورځ یې ترې د جنگ په اړه پوښتنه وکړه چې محاز کوم ځای و. ټاکر داس ورته وویل، "پیر ژر به خبر شي" خو ورځې وروسته د دوي پوځي لاری په بلجیم کې داخلې شوې او د محاز نه درې میله شا ته یو ښار گوتي کې ایسار شول چې کورونه او دکانونه یې خوشي پراته و.

د بلجیم په یومحاز نعیم د خپل ماشین گن سره ناست و. په سنگر کې د ده ښوونکي ټاکر داس هم و چې د خپل ژوند کیسي یې ورته کولې. د جرمني (الماني) پوځ د توپو ډزې له نږدې کېدې او الوتکو هم بمبارۍ پیل کړې وې. نعیم خپل څو ملګري د مرگ کندی ته په غورځیدو ولیدل. بیا د واورې ورېدو له کبله څو ورځې جنگ تم شو. په وروستي ځل نعیم د شملي په غرونو کې واوره لیدلې وه او ده ته رایاد شول چې هغه وخت به یې ټولو ته ویل چې دې به ډاکټر کېږي.

واوره بنده شوه نو جنگ پیل شو او یوه ورځ نعیم ټوله ورځ په ماشین گن ډزې کولې. شپه یخه وه او د سپورمۍ په رڼا کې ده جرمني پوځیان ولیدل چې د ونو نه خوا د دوي لور ته راوړاندې کیدل. ټاکر داس سره گولی په خلاصیدو وې او نعیم د ده په امر خپل توپک واخستو او له سنگر رابهر شو. دې په منډه وسله تون ته ولاړو او د گولپو درې پیتی په اوږه ایښي خپل سنگر نه لا درې گامه لیرې وچې د بم د غږ سره پر زمکه پریوتو.

ټاکر داس په زوره وویل، " ټپي شوي خو نه يي؟" نعیم هېڅ ځواب ورنکړو نو ټاکر داس د ده مرستې لپاره له سنگر نه راووتلو او هم هغه وخت د جرمني پوځ په ډزو پریوتو. نعیم لکه د مار پر زمکه تاو شو او د ډزو نه يي ځان وويستو.

دې تر یو کال په بلجیم او فرانسه کې پاتې و او په شلگونو سنگرونو کې وجنگیدو. بیا ختیځې افریقه ته يي ورواستوو. هلته آب و هوا گرمه او نم ژنه وه. دوي به له میاشو ډک و اوبو کې نیم په اوبو کې ولاړ و او هم دا يي مورچې وې. هره شپه د دوي یوډوه کسان یا به مار وچپچل او یا ملاریا په ناروغۍ مړه شول. پوځیانو ته دبدودار تیل ورکړې شوي و چې د میاشو د مخ نیوي لپاره به يي په ځان موبنل. یوه ورځ دوي دالماني پوځ تر برید لاندې راغلل.

نعیم د ماشین گن په گوليو ډېر کسان وويشتل او یو وخت يي ولیدل چې د ده د کنډک انگریز افسر د یوې ونې لاندې طفنچه په لاس ولاړ و. د ده پام نه و چې د پوځ عمر یو الماني عسکر د هغه د وژلو لپاره د نعیم مخې نه تیر شو. نعیم په چټک خپله لویه چره د المامې په خپټه کې ومنډله او چې د ده مخ ته يي وکتل نو په سترگو کې يي اوبنکې وې. هم هغه شیبه د نعیم په سترگو تیاره شوه او توپک ترې پریوتو. څو شیبې وروسته چې د پریوتي توپک د اوچتولو لپاره يي لاس وغځوو نو وي لیدل چې لاس يي د دوو رگونو سره ځورند و.

ده چې بیا سترگې وغړولې نو د سره صلیب په روغتون کې و او لاس يي پرې شوي و. د پوځ یو افسر ده ته خبر ورکړو چې په جنگ کې ده مېرانه بنودلې وه او د ده لپاره د " ملټري کراس " بادری نشان سفارش شوي دي. نعیم ته يي وویل چې د خپلې نوکرۍ پاتې موده به د المان د ټپي شویو بندیانو د ساتندوي په توگه پورا کړي.

د بندیانو روغتون په یوه کلیسا کې جوړ و. نعیم په لومړي ورځ توپک په اوږه چاپیره وگرځیدو. د دې په دالانونو کې هم کټونه ایښي و. په یو کټ يي هغه الماني پوځي ولیدو چې د ده د لاسه ټپي شوي و. نعیم پخپل ځای ودریدو او نه پوهیدو چې دې به يي وپیژني او که نه؟ بیا ورو ورو د ده له مخې تېر شو. الماني سترگې وغړولې او نعیم ته يي وکتل خو داسې نه ایسېده چې دې يي پیژندلې و.

بندي خبرې نه کولې او هرسهار به د نعیم په لیدو ورته موسکې شو. نعیم د ده په لیدو غوښتل چې ورسره خبرې وکړي او د ده د غږ اوریدو ته په تلوسه شو. هره ورځ د ده د کټ سره ایسار شواو پوښتنه به یې ترې وکړه، "څنگه یې؟" په ځواب کې د ده په مخ موسکا خپره شوه او سترگې به یې پټې کړې.

بیا یوه ورځ یې په ماته گوډه انگریزي ژبه کې وویل، "زه مرستی ته اړتیا لرم، دلته هره ورځ د لمرورانگې راته تکلیف راکوي، که ما ته په دننه کوټه کې ځای راکړې شو نو..." نعیم د ډاکټر سره خبره وکړه نو ده وونه منل خو د نعیم په ټینگار اخر یې اجازه ورکړه چې یو ټغر د ده کټ هغه ږدې ته وځړول شي چې د وړانگو مخه ونیسي.

د وخت په تېریدو د نعیم په زړه پروت پټې لا دروند شو. کله کله به د الماني د کټ سره ودریدو چې ورته وواي، "ما ستا په خپټه کې چیره منډلې وه" خو بیا به هم هغسې ترې تېر شو. یوه ورځ هغه ټپي ورته وویل، "تا راسره مرسته کړې ده، زه غواړم چې ستا لپاره څه وکړم. که د چیر لرگې او یو څو اوزار دې راوړل نو زه به درته بدل لاس جوړکړم، ما د خپل پلار نه دا کار زده کړې و" نعیم ورته وویل چې دې اړتیا نه لري خو الماني ټینگار وکړو چې دې ټوله ورځ بېکاره ناست وي او ځان ته مشغولا غواړي.

نعیم د ډاکټر په اجازه د لرگې یوه ټوټه او اوزار راوړل نو دې پرې بوخت شو. څو ورځې وروسته الماني بندي د لرگې نه یو ښکلې لاس جوړکړواو په بله ورځ نعیم ته د نوکري د ختمیدو امر راغلو.

په کلي کې نعیم اوس درانه کارونه نشول کولې. ماښام به دې چوپال (هوجره) ته ولاړو نو ټول به په درناوي ورته ودرېدل. دې د کلي یواځینې ځوان و چې د جنگ نه ژوندې راغلي و او د امتیاز نښه (ملټري کراس) یې په سینه ځړوله. د دې بادری سره نعیم ته څو جریبه زمکه هم ورکړې شوې وه. ده به اوس په مړه گڼده ږوډی خوړه او ښه خوب به یې کوو. د لرگې هغه لاس چې الماني ورته جوړکړې و، په لستونې کې یې بند کړو او د کلي د کډۍ او د گاډیو د ځغاستې په سیالیو کې په اس سپور ورتلو. د ده د ماما زوی او ماشوم ورور علي به د پلار سره پر زمکو کار کوو.

روشن اغا نواب موټر اخستي و او د کلي د هرکور په سرد موټر مالیه ټاکل شوي وه. یو ماښام نعیم پخپل اس سپور د روشن اغا د کور مخې نه تېرېدو او له دیوال یې ولیدل چې د کلي بې وزله کروند گرو د منشي مخ ته پر زمکه ناست زاری کولې چې له دوي دې د موټر مالیه نه اخلي ځکه اولادونه به یې وري پاتې شي. منشي ورته په سخته وویل چې که ټاکل شوي غنم یې ورته ورنه کړل نو له کورونو به یې ووباسي.

په کلي کې د نعیم نه پرته بل ولوستي کس د کلي استاد هري چند نومېدو چې ځان له یواځې اوسیدو. یو ماښام نعیم د هغه په بلنه ولاړو او چایو ته کښېناستل. هغه ورته وویل چې د هند دا نوابي نظام د انگریز د استعمار ملاتړ کوي او د دې د لیرې کولو لپاره باید هر څه بدل شي. هري چند د کانگرس گوند لپاره کار کوو او نعیم یې راوهڅوو چې دوي سره د نظام د بدلولو لپاره مل شي. خو د گوند په غړیتوب ممکن د ده میدال او زمکه ترې انگریزان واخلي. نعیم ورته غاړه کینوده او د کانگرس گوند رسمي غړي شو.

یو کال د هند په بېلا بېلو ځایونو کې د پتو سیاسي کارونو نه وروسته نعیم په ژمي کې کلي ته راغلو. پلار یې د ده پر زمکه گنې کرلې و او په گانې کې یې گوره جوړوله. په ډېلي کې په لومړي ځل د هندو او د مسلمان جگړه شوې وه او استاد هري چند ورته وویل داسې بنکاري چې د دې تر شا د هغو خلکو لاس دې چې د هند ولس ته واک ورکول نه غواړي. په بله ورځ د کلي په کوڅو کې غوغا شوه چې استاد هري چند پخپل کور کې چا وژلې و. نعیم کوڅې ته راوتلو نو یو میراثي ورته وویل، "د غوا په حالولو فساد شوې و، استاد د مسلمانانو پله وي کوله چې هندو ځوانان ورته په قهر شول" نعیم له ژوند مایوسه شو او ټوله ورځ یې په کت کې تېره کړه. په هغه ماښام د ده پلار له پتیو راغلو نو سینه یې خرابه وه. کورني درمل یې ورته وکړل، د نانا او د ځنگلي بنفشي چای یې ورله ورکړې خو دې د شپې مړ شو. د کلي ټول خلک د ده جنازې ته راغلل. د روشن اغا نه وروسته اوس د کلي تر ټولو شته من سړي نعیم و او هر چا ورسره زړي سوي کوله.

نعیم په څو میاشتو کې نور غوایان واخستل او زمکه یې په اجاره ورکړه. ده د کلي نه بهر یو پوخ کور هم جوړکړو چې ځان له یواځې پکې اوسېدو. خو ډوډی لپاره به د پلار کور ته ورتلو. یو وار ده په ډېلي کې د خپل کاکا

سره ولیدل نو د روشن محل نه د یو واده کار د یې وربنکاره کړو. د روشن اغا د زوی پرویز واده و او د تره په ټینگار دې هم د تلو لپاره راضي شو. ده خپل هغه پوځي لباس واغوستو چې د ځانگړو موقعو لپاره یې ساتلې و. د کوټ په سینه رنگین پټې او ورلاندې یې خپل میدال وځړوو. ده خپل د لرگي لاس په جیب کې کېښودو او خولې یې په سر کړه چې یوه وزره پکې تومبلې وه. په روشن محل کې جشن و او هغه ټول ماشومان چې څو کاله وړاندې یې لیدلي و اوس ځوانان و. د ده د عمر ځوانان ورته د پاڅه عمر ښکاره شول نو پخپله یې هم د زړښت احساس وکړو. ټول د ده چاپیره راټول شول او د ده میدال او پوځي لباس ته یې د خوښۍ په سترگه کتل. انگریزان به هم د ده درناوي ته ودرېدل. بیا ده عذرا ولیده او هغه پخوانۍ مینه یې بیا راتازه شوه.

د روشن پور په تاریخ کې داسې چرې نه و شوي. نعیم د عذرا سره واده غوښتو او روشن اغا پرې خوښ نه و. د نعیم کورنۍ ورته له ځان ټیټه ښکاریده. د عذرا مور او خاله د دې مخالفت کوو چې هغه یو کروندگرو، سره له دې چې ځینې نور خلک د هغو دواړو ښځو په شرافت شک من وو. د ټولو مخالفونو نه وروسته هم په ژمي کې د عذرا او نعیم واده وشو. د دوي د استوگنې لپاره روشن اغا د کلي په باغ کې یو لوی کور جوړ کړو. خو لږه موده وروسته عذرا ته د کلي ژوند بې خونده ښکاره شو او دا به د اوږدې مودې لپاره ښارته ولاړه.

یو سهار نعیم په کلي کې خبر شو چې د امرتسر په یو باغ کې د انگریزانو په ډزو زرگونو کسان وژل شوي و. عذرا او نعیم دواړه هغه ځای لیدو ته ورغلل او وې لیدل چې د انگریز د ظلم پر ضد د خلکو احساسات نور هم راپاریدلي و او په یو غږ د دې وژني غندنه کیده. عذرا د نعیم سره په کلیو کې د خلکو سره لیدل پیل کړل او دوي یې له خپلو حقونو خبرول. په روشن پورکلي کې د انگریز استاځي چې د ماليې د راټولولو لپاره راغلو نو خلکو یې مخالفت وکړو او نعیم د دې مخالفانو مشري وکړه.

د دسمبر په میاشت کې د انگلستان د ملکي زوي د ویلز شهزاده د هند رسمي سفر ته راغلو نو عذرا او نعیم د دې پر ضد د احتجاجي پاڼو د ویشلو په کار لاس پورې کړ. هر ځای د جلسو او د جلوس تابیا شوي وه. نعیم ته په جات نگر کې د یوې جلسې ته د خطاب بلنه ورکړې شوې وه. دې چې ورته ورسېدو نو هغه ځای د هرې خوا نه پولیسو محاصره کړې

و. خلک د هغي کوڅي چاپيره راتول و چي په لرگينو تختو بنده کړي شوي وه.

نعيم تر غرمي انتظار وکړو او يو وخت يې د لرگي د يوې تختې نه ځان ورننه کړو او په يو گاډي وختلو. تر څو چي پوليسو فعاليت کوو، په زرگونو خلکو تختې ماتې کړي او د نعيم چاپيره ودریدل چي دوي ته يې وپنا کوله. نعيم داسي وپنا پخوا چري نه وه کړي او يو ساعت وروسته چي پوليسو ورته په لاس کي ولچک وتړل نو ده مزاحمت ونکړو او په ارام ورسره روان شو.

نعيم لپاره د لکهڼو دې بندي خانې ته تلل حيرانوونکي خبره نه وه. د ده په زرگونو ملگري په سياسي فعاليتونو د هند په لړ و بر کي زنداني شوي و. خو د ده لپاره هغه بنکنځلي چي ده د ساتندويانو او د نورو بنديانو له خلي اوریدي د منلو وړ نه وي. د ده د لرگي جوړ شوي لاس د پوليسو په وهومات شوي او تري واخستل شو. څو مياشتي هم دغسي تېري شوي او نعيم د زندان د سختو سره عادت شو. هلته بنديانو ته د کسب زده کړه کيده. نعيم په خپل روغ لاس د ستن تار او د گنډلو چل زده کړي و. يوه ورځ د يو پخواني ملازم له خوا يې ليک تر لاسه کړو چي تره يې مړ شوي و. د برېطانيې حکومت په هند کي د خلکو د نارامۍ د پلټنو لپاره يوه استاڅي ډله د انگلستان نه هند ته ور واستوله چي سايمن کميشن نومېده. عذرا خپل پلار او ورور ته وويل چي دا د نعيم سره په بندي خانې کي د ملاقات لپاره ورځي خو اوس د زرگونو نورو خلکو په شان د لکهڼو د اورگاډي په تم ځاي کي ولاړه وه. خلکو په لويو تختو د انگرېزي دري توري ليکلي و. " سايمن بيرته ولاړ شه"

په احتجاج کوونکو کي ډيرو خلکو ليک ولوست نه و کړي خو دغه دري توري يې په چيغو چيغو ويل. " سايمن گو بېک " عذرا د نورو څو ميرمنو سره د مظاهره کوونکو په لومړۍ ليکه کي ولاړه وه چي نابېره يې سترگي په خپل ورور ولگېدې. پرويز په يو اس سپور د هغو پوليسو شا ته ولاړ و چي د مظاهره چيانو د ټکولو لپاره هلته استول شوي و. دا حيرانه شوه ځکه د دي په اند پرويز بايد هغه ورځ په ډېلي کي وي. هغي د څو کسانو شا ته د پټېدو هڅه وکړه او هم هغه وخت سپارو پوليسو وځغستل. خلکو هري خوا ته منډې وهلې او عذرا پخپل سر د کوتک گوزار وخورو نو دا هم په منډه شوه. يو سړي د خلکو شا ته عکسونه اخستل او عذرا نيغه

ولاره د کبمري مخ ته ودریده. د سایمن کمیشن غري چي په کوم اورگادي کي سپاره و، دا په لکهنو کي تم نشو او وړاندي ولاړو.

په بله ورځ عذرا چي روشن محل ته ورسیده نو په سر يي پتي ترلي وه. مور ورسره خبري ونکړي او ترور ورته وويل چي ورور او پلار تري سخت خفه و. هغه د پلار کوتي ته ولاړه نو پر مېز ورځپانې اېښي وي چي پکي د دي عکس هم چاپ شوي و. پلار يي د نور کله په شان ورته په سر لاس کېښودو. پرويز په يوې کرسی داسي ناست و لکه چي عذرا يي نه پيژندله.

روشن اغا ورو غږ کي خبري پيل کړي چي دا ولي مظاهري ته تللي وه. عذرا ورته سپيناوي کوو خو خبري يي نشوي کولي. ورور ورته پېغور ورکړو چي ميره يي بندي و او غواړي چي پخپله هم بندي خاني ته ولاړه شي. عذرا په لومړي ځل پخپل کور کي ځان ډېر يواځي احساس کړو. څو مياشتي وروسته نعيم خوشي شو او تر څو چي عذرا خبریده، دي په اور گادي کي د ډپلي تم ځاي ته رسيدلي و. عذرا ورسره هم هلته وليدل. هغه زمکه او امتيازات چي د پوځي ميدال په گټلو ورله انگرېز ورکړي و، بيرته اخستل شوي و.

عذرا په روشن محل کي اوس ځان دومره پردې گټلو چي په کلي کي يي د اوسيدو فيصله وکړه. د نعيم کشر ورور علي اوس د شپاړسو کالو تنکي ځوان و خو ټوله ورځ به خوشي گرځيدو. نعيم يوه ورځ د پلار کور ته ولاړو او دي يي پټيو ته وويستو چي کروندې ته يي را وهڅوي. له ډيرو خبرو وروسته علي ورته وويل چي دي د کلي ژوند نه وېزاره دي او له نوکري وروسته د ترور لور عايشي سره واده کول غواړي. نعيم ورسره لوز وکړو او دي يي ښار ته بوتلو. هلته د توکر په يوې کارخاني کي يي ورته ملازمت وموندلو.

د کانگرس له خوا اوس د انگرېزانو د جوړو شويو شيانو پريکون اعلان شوي و. گاندهي ټول ولس ته غږ کړي و چي مالگه دي پخپله جوړه کړي. د سپرلي په پای کي د مالگي د جوړولو دي تحريک دومره زور وموندلو چي په روشن پورکي د نعيم په کورکي چي اوس خوشي پروت و، د مالگي جوړولو تابيا وشوه. يو لوي د گوري جوړولو کرهي (کراي) په اور باندې شو او څو ورځي پکي د کوهي اوبه پخيدې خو مالگه تري نه راوتله.

علي د خپلي بنځې سره كلي ته راغلي و او دې هم درې ورځې د دې اور چاپيره كښيناستو.

آخر د كلي په بله څنډه يو كوهي ته يې پام شو چې اوبه يې مالگيني وي. اوبه ووبشيدې نو ټولو ورته داسې په هيله منو سترگو كتل چې پاخه فصل ته به يې هم نه وكتلي. له ډيرو خوتكيدو وروسته كله چې اوبه په لوبني كې دوه انچه بنكته شوې نو په اړخونو يې سپيني نښې پريښودې. ډيرو كسانو په يوه خله وويل، " مالگه" او ورباندې پرېوتل. بيا هر چا دا سپين پخپلي گوتې موبنل اوڅكه يې كوله. "مالگه ده مالگه"، پرتاپ په چيغه وويل. كله چې د كړهي په تل كې لږې اوبه پاتې شوې نوپكې سپينه مالگه ښكاره شوه. ټولو ځوانانو له خوشالي ناره كړه او له كرونه گرو يې د پوتي مالگې په بدل كې پاو غنم واخستل چې د گوند غرو ته پرې ډوډۍ پخه كړي.

نعيم او عذرا په هغه جلسه كې گډون وكړو چې پكې د كانگرس نه بيل شويو مسلمانانو د مسلم ليگ په نوم د يو نوي گوند د جوړولو اعلان كړي و. خو د ژمي په پېل كې نعيم د عذرا سره جنگ وكړو او دې بېرته كلي ته ولاړو. عذرا د دې جنگ حال پلار ته نه ويلو خو مور يې خبره شوه او دې ته يې ډير نصيحت وكړو چې بايد مېړه سره سم ژوند وكړي. دوه اوونۍ لا تېرې نه وې چې له كلي خبر راغلو چې نعيم فالج وهلي و. عذرا لكه د بې خالي مرغۍ په روشن محل كې گرځېده او چرت به يې وهلو چې څه وكړي. آخر كلي ته ولاړه او د خپل ويجاړ كور په دروازه ورننوتله. كور خوشي و او څو نوكرانو ته يې د دې د صفاي وويل. ماښام په تياره كې د نعيم پلرني كور ته ورغله چې پخوا ورته نه وه تللي. نعيم د دې په ليدو حېرانه شو او د پورته كېدو هڅه يې وكړه خو پښه يې شل وه. عذرا ورسره نږدې كښيناسته او په ژړا شوه. د نعيم مور د گرمو تېلو سره را دننه شوه او سره له دې چې پخوا يې امزور نه وه ليدلي پوهه شوه چې دا څوك وه. مور يې د نعيم په فلج پښه د تېلو مالش وكړو، عذرا د كوتي په منځ كې اېښې بخاري كې نور لرگي كېښودل او دروازه يې پرانسته چې لوگي بهر شي. عذرا د څو ورځو د مينت زارۍ نه وروسته نعيم دې ته اړكړو چې ښار ته د درملني لپاره ورسره ولاړ شي. نعيم يو واري بيا په روشن محل كې مېشت شو. د دوېم لوي جنگ د ختمېدو يوه اوونۍ تيره شوې وه چې نعيم د امسا په مرسته د گرځيدو جوگه شو. عذرا

ته اوس پخپل کورکې د ورونو خوبندو او د ورینداری چلن مصنوعي
بنسکاریدو. هغې به د نعیم ټول کارونه پخپله کول او یوه ورځ یې ورته
وویل چې دوي به بیرته کلي ته ولاړ شي. نعیم په دې راضي نه و او
عذرا ته یې ډاډ ورکړو چې دې به یو ځای ملازمت وکړي چې د دې په
کورنۍ پیتې نه شي.

د سیمتو په کارخانه کې شپه او ورځ مشینونه چالان و او د کارگرانو لپاره
یو قانون جوړ و چې هر کس باید اته ساعته کار وکړي. خو عجیبه خبره
دا وه چې د ډوډۍ او د نورو اړتیاو لپاره یې وخت نه ورکوو. د ډوډۍ
لپاره به یو لوی زنگ وغږیدو نو کارگرانو به هم هغسي د کار په ځایونو
هغه خواړه چې له ځانه سره کور نه راوړي و، ژر وخورل. هر څوک
چې د خپل مشین نه لیرې کیدو نو بل ته به یې د کار سپارځتنه وکړه. علي
د ډوډۍ پر وخت هیڅ نه خوړل ځکه ده سره به څه نه و.

دې دټوکر له کارخانې راوتلې و او د زیات معاش لپاره په دې کارخانه کې
ملازم شوي و. عایشه ورته ناروغه په کت کې پرته وه. ماښام کور ته
په رسیدو یو څه به یې ژر ژر پاڅه کړل، هغې له به یې ورکړل او پخپله
به یې هم وخورل. په هرو دریو میاشتو کې چې ده سره به څو پیسې سپما
شوي نو مېرمنه به یې ډاکټر ته بوتله او دارو به یې ورله واخستل.

په کارخانه کې د ده یو ملگري بشن له ده هم خوار و. هغه به هره ورځ د
اوربشو ډوډۍ راوړه او که په لاره کې یې چرته بیرې راټولې کړې وې نو
دا به یې د علي سره شریکي کړې. دلته د کار شرایط دومره سخت و چې
آخر د دوي اتحادیې د کار بندۍ فیصله وکړه. یوه ورځ څلور بجې د
ورځې کار پای ته د رسېدو زنگ وغږیدو نو ټول مزدوران په ډلوډلو بهر
روان شول. تر څو چې مشران خبرېدل نو نیم نه زیاتو کارکونکو یې بهر
د لوی دروازي مخ ته ناري لگولي.

د کارخانې د خاوند له خوا گومارل شوي مشرانو ژر ژر هغو ته چې دننه
پاتې و، د لوړو معاشونو خبره وکړه او لویه دروازه یې وتړله. علي هم د
لوی دروازي لور ته روان و چې دننه راگېر شو. یو کس ته یې زاری
کولې چې د ده مېرمنه ناروغه ده او دې په کاربندي کې نه و شامل. خو
هیچا د ده خبره نه اوریده. په لوبه دروازه اوس وسله وال پولیس ولاړ و.
څو انگریزان په موټرو کې راغلل چې یو پکې انجینیر و. نورو د اتحادیې
د مشرانو سره خبرې پېل کړې او پاتې مشرانو ټوله شپه لکه د نورو

مزدورانو د مشينونو په چلولو کې لاس کوو. علي او نور خلک د دوي جوش ته حبرانه و. ماښام د ټولو لپاره د کارخاني په کينډيو کې غوښه وريته شوه او په غورو کې ډوبه حلوه يې کارگرانوته ورکړه. تر نيمې شپې د کارخاني د لوي دود کش نه لوگي وتلو خو بيا په يو مشين دومره فشار راغلو چې کار يې پريښودو او ورسره لوگي هم بند شو. بهر مزدورانو نارو کره او د دوي شعارونو په شور کې انگرېزان له کارخاني ووتل. شيبه وروسته لوي دروازه پرانستل شوه او د اتحاديي مشران د گلانو اميلونه په غاړه د خلکو په بدرگه لکه د بريالي کوماندانانو رادننه شول. د کارخاني مشر د دوي ځيني غوښتني منلي وې او په نورو غورکېدو.

نعيم د تعليم په وزارت کې پارليماني سکتر ټاکل شوي و. هيڅوک خبر نه و چې څنگه خو هر چا ته دا جوته وه چې په دې ټاکنه کې به د روشن اغا سياسي اغېزې لاس کړي وي. نعيم په دفتر کې د کار هيڅ تجربه نه لرله خو په لنډه موده کې يې دا زده کړل. په دفتر کې يوکس د انيس الرحمان په نوم د ده ملگري شوي و. هغه له ده ځوان و خو د ده په شان د کتابونو د مطالعي شوقين و. د نعيم په وېښتو کې اوس سپين لگيدلي و او تمبوکو به يې څکول. په کور کې به زيات وخت دې په کتابونو ولوستلو بوخت و ان تر دې چې د باغباني شوق يې هم د لاسه ورکړي و. هر سهار د خپلې امسا په زور د کور نه بهر چکر لپاره ورتلو. عذرا به هم ورسره وه چې ورزشونه به يې پرې کول.

يو ماښام دې د انيس الرحمان له کوره په موټر کې روشن محل ته راغلو نو وې ليدل چې ټول ملازمان د باغ يوې څنډې کې راټول او د ښار لوري اسمان ته يې سترگې نيولي وې. د اسمان په هغه برخه کې سره رڼا ښکارېده او نعيم هڅ و هلو چې يو ځای به اور لگيدلي وي. دې برنډې ته راغلو نو په يو مېز ايني ټيليفون زنگ غږيدو. هلته يوه خدمت گاره ناسته او هره شيبه د زنگ پر غږ به يې ټيليفون ته په وېره وکتل.

نعيم له کوره راوتلي او د ډېلي ښارختيخ لوري ته روان و. د يوې کوڅې په منځ کې ناست سپي ورته و غپل نو دې هېښ شو خو گامونه يې تم نشول. يو وخت د لرگي د سوځيدو بوي يې حس کړو او د ده سپيرمو ته لوگي کډه وکړه. څو شېبې وروسته دې د تنگو کوڅو په منځ کې يو ميدان

کي ولاړ و. چاپېره يو څو دنگ کورونه د اور په غرغډو سوځيدل او بي شمېره خلک يې نندارې ته ولاړ و. بنځو د کورونو له دروازو تا کوو، چا د خپلو سترگو اوبنکي پاکولي، بلې پوزې ته د لوپټې پيڅکې نيولي و. خو په راتولو کسانو کي هېچا د اور د وژلو هڅه نه کوله. د اطفایي يو انجن چې په تنگه کوڅه کي دننه نشو ورتلي، بهر پر سرک ولاړ و او کار کونکو د يو نري پايپ په واسطه اوبه شيندلي چې د دې دومره ډير اور لپاره بس نه وي. يوي خوا ته له نورو کورونو خلکو خپل سامان بهر ايستلو اوڅو کسان په چيغو بهر او دننه تلل راتلل. د پوليسو غري بي بني بي بدې خوا ديخوا په منډه و. نعيم بيا سرک لوري ته روان شو. د بلوايانو يوه ډله د تيارې کوڅې کي بنکاره شوه او په بلې کي تري تم شوه. دوي لنگوتي تړلي و، مخونه يې په تربوزک پټ او بربنډ ځانونه يې په رڼا کي ځليدل. د پوليسو يو څو ځوانانو دوي پسې منډه کړه. يو پوليس نعيم ودروو او تري پوښتنه وکړه چې څوک او چرته روان و. نعيم خپل نوم او پرې شوي لاس بنکاره کړو. پوليس ورته په بنکنځلو د يو دکان مخې ته د کښيناستو امر وکړو. پوليس څو شيبې يوي يوي کوڅې کي وکتل، بيا د خپلو دوو ملگرو په ليدو يې ورسره پټې خبرې وکړې او يوي خوا ته روان شو. نعيم لږ وخت هم هلته په دکانچه ناست و خو بيا دې هم له کوڅې ووتلو.

څه وخت وروسته دې د يوي بنگلي مخ ته ودريدو چې په دروازه نه څوکيدار و او نه سپې. ده زنگ ووهلو اوپه انتظار شو. يو سپين ږيري نوکر بهر راووتلو او د ده په ليدو حيرانه شو خو ژر يې دننه کړو. دننه انيس الرحمان ورته ستري مشي وويل، " خبر يې اوس د شپې درې بجې دي او په بناړ کي بلوه روانه ده؟ " نعيم ورته وويل، " هو ما پخپلو سترگو وليدل، ما له خوب نه راتلو. "

يو ملازم د انيس په امر چلمچي او اوبه راوړل او نعيم ته يې پيني وومينځلي چې په خاورو او مرداريو لړلي وي. ده وويل، " زه په ارام خوب نشم کولي ځکه ما يو کس وژلي و " انيس ورته وويل، " قتل؟ " نعيم ويل، نه... نه... ما پخپله نه و وژلي. د جنگ په ميدان کي ما بارود راوړل او د دښمن پوځيان مي وليدل چې زمونږ سنگر ته نږدې و. دننه زما بنوونکي ناست و چې يو ميرني او خوش بخته سړي و. زما تري قصد کيدو. زړه کي مي يو پټ ارمان و چې دې به کله وژل کېږي. يو بم

راپربوتو نو زه پر زمکه سملاستم. ده فکر وکړو چې زه ټپي يم او غږ يې راباندې وکړو. خو ما ورله ځواب ورنکړو. دې زما د ژغورلو لپاره له سنگر را بهر شو او د دښمن په گوليو سوري شو"

په بل سهار نعيم د روشن محل نه د وتلو فيصله وکړه او د عذرا سره يو بل کور ته يې کډه يوره. د پارليمان ودانۍ ته به اوس ډېر خلک راتلل. د هند د بش پره خپلواکۍ لپاره خبرې په وروستي پړاو کې وې. د انگرېزانو استاخي لارډ ماونټ بيټن به د شپې تر ناوخته د ټولو مشرانو سره خبرې کولې. په دې وخت کې د هند د هر يو گوت نه د حکومت پر ضد د بلوه او د مظاهرو راپورونه راتلل. د دې لوي هيواد وېش د هند څلويښتو ميليونو وگړو لپاره د اندېښنې وړ خبر و. د داخله چارو د وزارت په پارليمانې دفتر کې هم يوه خاموشه هنگامه روانه وه.

د نعيم دفتر د دې ودانۍ په بره پور کې و او ده په کار ځان بوخت کړې و. يو وخت دې له دفتر ووتلو او بهر له برنډې ليرې د باغ نه خوا پر سرک يې د خلکو گڼه وليده. دوي شعارونه ورکول او نارې لگولې خو پوليسو هم هلته ايسار کړي و. نعيم ته په دې خلکو کې د علي څېره هم ښکارېده او په خپلو خيالونو کې يې د کلي کوڅې ليدلې. دې خبر نشو چې څه وخت انيس هم له دفتر راوتلې، د ده شاته ولاړ و. د ده په اوږه يې لاس کيښود او په ورو غږ يې وويل، " کاواکه هجوم دې، لکه د غوايانو بې ترتيب او مردار" ده يوه زهر ژن خندا وکړه او بېرته خپل دفتر ته ولاړو.

نعيم د برنډې نه د کانفرنس خونې ته روان شو. هغه وخت ده ټول مشران وليدل، پښت نهرو، جناح، راج گوپال اچاريه، کرپ لاني، لياقت علي، بلديو سنگ او نور چې دننه ولاړل نو محافظانو د خونې ټولې دروازې ورپسې پورې کړې. ده د کوټې له کرکۍ وليدل چې انيس الرحمان دوسيې يوې اوبلې خوا وراستولې. د نعيم په غوږ کې اوس هم د ده غږ انگازې کولې. د ده په خبرو کې څومره کرکه وه او د هغه لپاره دا دومره پوه سړي اوس د انساني کمزورۍ او د خود غرضۍ يوه بيلگه وه.

نعيم خپل ځان په دې ودانۍ کې بې ځايه احساس کړو. ده ديوال سره ډډه وهلي وه او چرت يې وهلو چې زه ولې د هغو خلکو په منځ کې نه يم چې پخپلو متو يې انگرېز په گونډو کړو؟ ناڅاپه د ده زهن روښانه شو او ژر خپل کوټ يې په غاړه کړه، امسا او خولۍ يې راواخستل اوله دفتر ووتلو. انيس الرحمان ورپسې غږ وکړو، " چرته ځې، کانفرنس روان دې او بهر

خلک په قهر دي " نعیم ورته مخ واړولو، " دا سهار گوري؟ يو خُل چا راته ويلي و چې د خداي پاک په نړۍ کې هر سهار د نوې خپلواکۍ او بنسکلا سره پيل کيږي، د خداي په امان "

د پارليمان د ودانۍ نه بهر ده د ازادۍ احساس وکړو او بيا د مظاهرچيانو په ډله کې ورننوتو. هلته د تورو، مردارو خلکو د وجود بدبوي يې احساس کړو، په تيل ماتيل کې دې بلې خوا ته ووتلو. په زرگونو خلکو نارې وهلي، " انقلاب زنده باد، اکهند بهارت زنده باد، پاکستان زنده باد، حکومت بریطانيه مرده باد، " نعیم خپله خولۍ په امسا وتومبله او دا يې لوړه کړه، په پورا زور يې ناره کړه، " ازادي .. زنده باد " د ده په غږ نږدې څو کسان ورته وموسېدل خو هغوي د ده د ازادۍ په مفهوم خبر نه و.

څو ورځې وروسته په بنار کې اخوډب زيات شو او ډيرو خلکو کېدې بارکړې. د اورگاډي تم ځاي کې په زرگونو انسانانو د سفر لپاره ټکټونه اخستي و خو د دوي د اورلو لپاره گاډي نه و. که څه هم تر هغه د مشرانو تر منځ خبرې روانې وې او دا هم څرگنده نه وه چې د هند کومه برخه خوندي وه خو دا اواز ه گډه وه چې ملک به د هندو او مسلمان تر منځ وپشل کيږي. هغو خلکو چې دا يو ناشوني کار بللو، ليدل چې ډيرو کسانو بي له دې چې خپل منزل ورته معلوم وي، کډه په سر کورونه پرېښي و.

څو ورځې وروسته د روشن محل په لوي تالار کې د کور ټول غړي راټول و. عذرا هم هلته وه خو نعیم پکې نه و. پروېز د دوو ساعتو نه خبرې کولې او اوس ستړې شوې و. له سهاره يې پلار ته د پاکستان ته د تلو لپاره دلايل ورکول. ده د ډېلي نه تر لاهور پورې د الوتکې ټيکټونه اخستي او پرته له دې چې پلار نه اجازه واخلي، د کور سامانونو د تړلو امر يې کړي و.

روشن اغا يوه خبره بيا بيا کوله چې، " دا زما کور دې، د دې بن ست زما مشرانو ايښي و، مونږ ټول په روشن پور کې... پروېز ناهيلي شو او د ده خبره يې پريکړه، " روشن پور، روشن پور... تاسو له دې ځاي نه خبرې کوئ، فکر مو دا دې چې د روشن پور خلک اوس هم درته پت من دي؟ نن تاسو روشن پور کې قدم نشوئ ايښودې. هغوي زمونږ منشي او ټول کارکوونکي وژلي دي. نن مو په کلي کې هيڅوک نه پيژني " پلار يې وويل، " خلک به څه وايي؟ "

د پرويز صبر تمام شو، " نو بيا مونږ درنه خو " روشن اغا خپلې ميرمنې ته وکتل چې سترگې يې بنکته وې. بيا يې عذرا ته مخ واړوو، پرويز په زوره وويل " عذرا مونږ سره ځي، نعيم کله زمونږ خبره منلې ده چې اوس به يې وومني؟ خوبه يې خپله ده، ځي او که نه". روشن اغا بيا ميرمنې ته وکتل او په وېزاره لهجه يې وويل، " نو ولاړ شئ، زه مو نه منع کووم"

ماڅيگر دوي ټول هوايي ډگر ته روان شول او روشن اغا په اوبنلنو سترگو ورته په مخه بنه وويل. فيصله دا شوې وه چې کله حالات بنه شول نو دوي به روشن محل ته بېرته راځي. روشن اغا د خپل يو پت من ملازم حسبن سره پاتې شو. په هغه ماښام د روشن محل ټول نوکران ورک شول او د شپې چا دې لوي کور ته اور ورته کړو. روشن اغا او حسبن د شا دروازي نه په وتلو خپل ځانونه وژغورل. خو بلوايان يې وليدل چې لوړ دنگ سيکان او د ټيټې طبقې بې وزله خلک و. دوي د کور سامانونه په باغ کې راويستل، اور به يې ورته کړو او شور مانشور به يې جوړ کړو. په هغه سړک نور لوي کورونه هم په اور کې سوځېدل چې د ځينو اوسېدونکي د روشن اغا ملگري و. روشن اغا او حسبن د سړک نه وراخوا په پټيو کې روان و چې د باران له کبله زمکه يې خټه شوې وه. په څو ځايه دوي په کندو کې پرېوتل او اخر د شپې نهه بجې دوي هوايي ډگر ته وورسېدل. د روشن اغا زړه ډاډه شو، ځکه د الوتکې په تلو کې اوس هم دوه ساعته وخت لا پاتې و.

د ډېلي نه لاهور ته تلونکي په لويه لار د پنځوسو کسانو يوه ډله روانه وه. په هر څو ميله کې د دې ډلې سره نور خلک به هم مله شول. نعيم په هغو پنځوسو کې شامل و چې له ډېلي يې سفر پېل کړې و. دوي سره د پوليسو څو ځوانان و چې زيات وخت يې يو بل سره خبرې کولې او بې له خپلو جامو نور څه يې نه لرل. خو د انسانانو هغه ډلې چې په لاره به ورسره مله شوې، چرگان، اسونه، غوايان او خره هم را په مخه کړي و. په دې قافله کې هره ورځ به دوه ډوله گنگوسي خپرې شوې. يوه دا چې په راتلونکي ښار کې به په دوي يرغل کېږي او بل دا چې په راتلونکي ښار کې به يې هرکلي ووشي او حکومت به ورله د تگ اسانتياوې برابرې کړي.

نعيم د تېرو دريو ورځو راهيسې هېچا سره خبرې نه وې کړې. د ده ږيره لويه او جامې خيرنې وې. يو وخت په قافله کې بي له څه دليل تېل ماتېل پېل شو نو د ده يوبوت ورک شو. ده بل بوت هم له پښې اوويستو او اوس بېله پښې روان و. د ده جیبونه تش او هيڅ سامان ورسره نه و. کله کله به ځان سره موسکې شو، بيا به يې پريشانه اخوا ديخوا وکتل خو گامونه يې نه ودریدل. ده يو وار هم سوچ ونکړو چې عذرا يې څنگه پرېښوده او د هغې سره په وروستي ځل څه خبرې ووشوې. ده ولي د خپل کور دروازي پرانستې پرېښودې او څنگه دې ډلې سره روان شو.

داسې احساس يې کوو چې هر څه پخپله کېدل او د ده پکې هيڅ اختيار نه و. دې د خپل منزل نه هم خبر نه و چې هلته به څه وي يا څه به وکړي او پخپل ځان کې ډوب و. د قافلې ځينو مېرمنو ته دې مجذوب ښکارېدو او د برکت لپاره به يې ږوډۍ ورکړه چې نعيم به يې له پوښتنې يا مننې وخوره. انبالې ته په رسېدو ورباندې سخت باران پيل شو.

دوي پينځه ساعته په طوفاني باران کې د انبالې په تم ځاي کې ايسار و. دوه اورگاډي د ډېلي له لوري راغلل خو تم نشول او نعيم د دې په چتونو ناستو زرگونو خلکو ته کتل چې د باران له کبله د يو بل سره نښتي و. چارواکو څو واري د تم ځاي نه د کډوالو د شړلو هڅه وکړه خو پاتې راغلل. بيا لکه چې خلک پخپله مايوسه شول او يوې او بلې خوا ته د تلو په هڅه تېل ماتېل پيل شو. نعيم يو مېدان ته راوتلې و او په دې کشمکش کې نابېره د خپل ورور علي سره مخ شو. دې د غواي د گاډي سره ولاړ و چې پکې د ده مېرمنه عايشه پرته وه. د باران له کبله ده د يوې تشې بوجۍ نه خولۍ جوړه کړه او نعيم ته يې په سرکړه. ده د نعيم د مور د مړينې حال تېر کړو او دا چې عايشه د تيرو لسو کالو راهيسې ناروغه وه. بيا يې وويل، " وگوره دومره په گرانه مې په گاډي څپر جوړ کړې و، پروني طوفان رانه يوړو. اوس د پرورو نه هم اوبه څڅيري. فکر نه کووم چې عايشه به د سفر تر پاي ژوندۍ پاتې شي. خداي خبر زمونږ سفر هم پاي ته رسېږي او که نه." نعيم غلې و او علي ورته د زړه براس ويستلو. "ته خو ډېر په ارام په روشن محل کې اوسېدې، د انگريز نوکري دې وکړه، له دې بي خبره شوې چې د پلار اولاد دې په څه حال دي. زه خبر يم چې ته ناروغه شوې وې او يو لوي ډاکټر ستا علاج لپاره روشن محل ته تلو. خو زه هم ناروغه شوې ووم، تا چرې روشن پور ته مخه ونکړه چې د مړي

ژوندي حال واخلي. تا خو ټول عمر عېش كړې دې. سبق دې په كلكتي كې وويلو، اوړي كې به غرونو ته تلې. اوس هغه څه شول؟ دا دې مونږ سره يو ځاي در په دره گرځي"

نعيم په دې حيرانه و چې علي څنگه د يو تنكي ځوان نه په يو سړي اوختي و او اوس په لوي غز يې ورسره خبرې كولې. ده نه هير و چې ورور سره يې له دولسو كالو وروسته ليدلي و. علي ډېرې خبرې وكړې او ورو ورو د ده په لهجه كې تاو سور شو. باران ودرېدو نو دوي سړك ته راووتل او يو واري بيا پلي روان شول. علي اوس د خپل ژوند د تېرو دولسو كالو حال ويلو. د كارخاني نوکري يې پرېښوده نو په پوځ كې يې نوم وليكلو چې انگرېزانو د دوېم جنگ لپاره جنگيالي روزل. دې درې مياشتې په كلكته كې پاتې شو چې له هغه ځايه د برما محاز ته به وراستول كېدو. خو علي په پوځي بارك كې نارامه و او يوه ورځ خپل مشر ته په ښكښلو سر شو. په بله ورځ دې پوځي محكمې ته وړاندې شو او د بند په سزا محكوم شو. د جنگ نه وروسته دې خوشې كړې شو او په كلكتي كې يې مزدوري كوله. بيا له هغه ځايه په مظاهرو كې يې گډون كوو. په روشن پور كې مسلمانانو ژوند نشو كولي او د دوي زمكې سيكانو نيولي وې.

د كډوالو قافله اوس بيا په سړك روانه وه. د علي د گادي پر تخته يو سپين ږيري لاس ايښي ورسره روان و. نابېره يو ځاي دې راپريوتو نو نعيم ودرېدو. علي ته يې وويل چې دې په گادي كې واچوه نو هغه په قهر شو. "هر چا ته په گادي كې ځاي نشو وركولي، داسې خو ډېر خلك دي" نعيم هم هلته د سپين ږيري سره ودرېدو او د قدم اخستو نه يې انكار وكړو. يو څو نور سپين ږيري د گادي هغه تختې ته لاس رسولو لپاره د يو بل نه وړاندې كېدل. علي مجبور شو او هغه بوډا يې په گادي كې كښنولو.

په هغه شپه دې قافلي كې د تبي د لاسه د يو كس د مړ يني خبر خپور شو چې ځوان او په خپل گادي كې يواځې روان و. يو څو كسان د ده گادي د نيولو لپاره يو تر بل مخكې كېدل او پرې وړ ودانگل. په دې غوبل كې د گادي د دواړو خواوو تختې ماتې شوې او د ځوان مړي ترې پر سړك راپريوتو. خود گادي په سرهم هغسې غوبل جوړ و ترڅو د يو زوره وړ لاس بر شو او غواي يې روان كړو. خلكو ورته په چيغه د مړي وويل نو دې ودرېدو او جسد يې بيا په گادي كې كښنودو.

په څو شیبو کې ټول د دې نه خبر شول او قافله تم شوه. د مړي د خښولو تابیا کیده او هغو کسانو چې گاډې یې نیولې و په چالاکی هلته ایښې د لرگي صندوق نه د څادر ویستلو په بانه هر څه ترې راوویستل. د جنازې لمونځ وشو، امام په گاډي ودریدو او په تقریر کې یې وویل چې "مونږ به ثابت کړو چې د خپلو مړو درناوي کوو. نن د دې مومن په جنازه کې لسو زرو خلکو گډون وکړو چې د یو ملک د سربراه په جنازه کې هم نه وي." مړې خښ شو او د ده په قبر پینځو زرو کسانو د خپلې برخې خاوره واچوله. په دې کار هغه قبر دومره لوی شو چې کډوالو څو میله لیرې هم لیدې شو.

قافله تر نهو ورځو سفر نه وروسته جالندهر ته ورسیده. که څه هم په لاره ورسره په زرگونو نور خلک مله و خو د قافلې حجم اوس په کمېدو و. د دې سبب دا و چې په پنجاب کې په دوي څو واري حملې شوې وې. د تېرو پینځو ورځو نه ورباندې هره ورځ حمله کیده. یرغل کوونکي د کلیو عادي کروندگر و چې ځینو سره وسله او نورو به کوتکې او چرې راوړې وې. په لومړیو ورځو کې د قافلې خلکو ورسره مقابله کوله خو ورو ورو دوي دومره ستړي شول چې د وسله والو په لیدو یا به وتښتیدل او یا به یې ځانونه مرگ ته ورکړل.

د هرې حملې نه وروسته مړي به یې پر ځای پرېښودل او پاتې خلک به وړاندې ولاړل. ځوانې ښځې وتښتول شوې او سپین ږيري به له کمزورۍ هم هلته د مړو سره ناست پاتې شول. د دې قافلې په وړاندې به کله کله نور مړي پراته و چې د نورو حملو حال به یې ویلو. د داسې مړو په لیدو به دوي خوشاله شول چې د یو ممکن خطر نه ژغورل شوي و. کله کله به دوي د نورو قافلو وژونکي ولیدل چې د سړک پر غاړه به ناست و خو دومره به ستړي و چې دوي ته به یې څه نه ویل. نور کله به حمله کوونکو مړي او ټپیان یوې ډیرۍ کې راټول کړي و او په اور به یې سیزل. په داسې وخت کې به د قافلې خلک لکه د سیوري خاموشه د دوي څنگ نه تېر شول.

په دې اړ و دور کې نعیم څو واري د علي نه ورک شو خودې به په گاډي وختلو او چاپېره به یې د ورور لټه وکړه. بیا هر ځای چې به یې په نښه کړو، هلته به ولاړو او په بدو رډو ویلو بېرته گاډي ته راوستلو. دوي اوس امرتسر ته نږدې و او نعیم د تېرو څو ورځو راهیسې خبرې پیل کړې

وي. دومره خبرې به يې کولې چې هيچا به ترينه پوښتنه نه کوله او نه د ده خبرو ته چا غور اېښودو. يوه ورځ يې علي ته وويل "غور اونيسه، يوه بله خبره به درته وکړم. عذرا... زما مېرمنه ډيره ستره ښځه ده. هغه هيڅ اندېښنه، جنجال او منافقت نه لري. هر هغه څه چې غواړي د هغې لپاره يې دريغه ځان تباه کړي. دا د انسان د ټول شرافت، غم او قربانۍ سره پټه خله او په رضا ژوندۍ ده. خدای پاک انسان پخپل شبيهه کې جوړ کړې دي او دا د عذرا شبيهه ده. خو گوره دا خبرې هغې ته وونه کړې" د دوي جامې شلېدلې او د خوارو لپاره يې هيڅ نه لرل. کله کله د شپې په تيارو کې له پټيو هر څه چې يې لاس ته ورغلل راوشو کول. په هغه ماڅيگر د دوي په قافله وسله وال راوختل نوعلي او نور ځوانان ورک شول. له تېرو څو ورځو راهيسې هم داسې کېدل. يرغلگرو ته نعيم ډير زور او عايشه مړ ژواندي ښکارېده نو ورته يې څه نه ويل. د چورچپاول او وژنو نه وروسته به خلک روان شول نو علي به رابنکاره شو.

په بل سهار دوي بيا مزل کوو او نعيم د غنمو او د جوارو د کر په اړه عاشي سره لگيا و. ده يو څو کسان وليدل چې د ده په لوري روان و. علي د گاډي لاندي پټ شو خو نعيم بيا هم د پټي د رېبلو او د لاونو خبرې کولې. وسله وال د ده په سر ولاړ و او دې يې له گاډي رابنکلو. ده خپل د لرگي لاس عايشې ته ورکړو چې وي ساتي خو يرغلگرو دې د ټوپک په کونداخونو په وهلو ځان سره بوتلو. علي ورته په پښو پريوتو چې ورور يې معذوره دي خو هغه يې يوې خوا ته ورټېله کړو.

عايشې په اوبنلو سترگو نعيم ته کتل چې کميس يې تار تار پر اوږو خړيدو. هغه سر ښکته اچولې ورسره ولاړو او يو واري يې هم شا ته وونه کتل. دوي له سترگو پناه شول نو د ډزو غږ له نږدې واورېدل شو. د قافلي خلکو وځغستل چې مخه يې د اورگاډي تم ځاي و. د امرتسر نه يوگاډي لاهور ته د تلو لپاره تيار ولاړ و. علي د عايشې لاس ونيولو او د ورختلو لپاره يې منډې کړې. گاډي اوس روان شوې و. په دې وخت کې د عايشې لاس ترې وخوږېدو او دا د خلکو په گڼه کې ورکه شوه. د لاهور د اور گاډي په تم ځاي کې علي د زرگونو نورو مهاجرو په شان د څو ورځو نه بي سده پروت و. ځينو خلکو به سهار او ماښام ورباندي ډوډۍ وېشله. يوگاډي چې هندوان او سيکان پرې سپاره و امرتسر ته د تلو

لپاره هلته تم شو. د دې دروازي بندې وي خو يو څو کړکيو نه د ماشومانو ژيري څپري بنکارېدې چې په سترگو کې يې وېره وه. هم هغه وخت د مسلمانانو يوه ډله په شور رانه شوه چې په ظاهره ورسره وسله نه وه. خو يو کس د خپل جيب نه طمانچه راوويستله او يو ماشوم ته يې ونيوله. يو... دوه... درې...

نابيره پر زمکه هغه ټول خلک چې مړ ژواندې پراته و، په اورگاډي ونښتل او د دې دروازي يې ماتې کړې. د خلکو په چيغو او د ډزو په اوازونو قيامت جوړ شو. هرې خوا ته د تازه انساني وينې دارې بهيدې. مهاجرو د خپلو مړو بدل اوس د دې نورو مهاجرو نه اخستو. علي سترگي پټې کړې او ځان سره يې وويل، "د دې گاډي بدرگه پوځيان څه شول؟" د روشن اغا تېر د لاهور د شته منې سيمي په يوه دوه پوريزه لويه بنگله کې اړولي و چې يوه برخه يې سوځېدلې وه.

دا "راج منزل" نومېده او د دې په لويو کوټو کې د کور د پخوانيو اوسېدونکو عکسونه ځړيدل. يو څوک د مهاراجه په لباس کې و او څوک د انگرېزانو سره ولاړ و. د هندوانو د اسطورو انځورونه هم پکې و چې ټول اوس له ديوالونو ليري کړي شوي و. پروېز په ايالتي حکومت کې لوي افسر په توگه کار پېل کړې و او روشن اغا زوي ته ويلي و چې د کور نوم دې په "روشن محل" واړول شي. د دې لپاره پروېز بناړ والی ته يوه عرضي ورکړې وه.

عذرا به د کور په لوي باغ کې گرځېده او د نعيم په اړه يې چرت وهلو چې دې به په کوم حال وي. روشن اغا د د زنگندن اوومه ورځ وه او د خپل وروستي ارمان د پورا کېدو په هيله به يې هره ورځ د زوي نه پوښتنه کوله خو د دوي عرضي نه وه منل شوې. پروېز د عذرا سره مشوره وکړه چې پلار ته به دروغ وواي چې د کور نوم د بدلولو اجازه يې تر لاسه کړې وه. عذرا زړه نازړه وه او ورته يې وويل، "کله کله انسان د يو ارمان د پورا کېدو لپاره ژوندي وي" خو په هغه ماښام پروېز د پلار سره کښېناستو او ورو ورو يې ورته وويل چې د دوي کور به اوس روشن محل ونومول شي. د روشن اغا سترگي د وروستي ځل لپاره وځليدې او بيا په ابدې خوب ويده شو.

پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**